

4. 3. 2011

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Co bychom měli vědět o Sčítání lidu, domů a bytů 2011

Koncem března 2011 se v pravidelném desetiletém intervalu uskuteční dlouho připravované a očekávané Sčítání lidu, domů a bytů (dále jen „sčítání“). Sčítání je součástí světového programu populačních a bytových censů, koordinovaného Evropskou hospodářskou komisí OSN. Povinnost poskytnout údaje za rok 2011 podle stanoveného rozsahu otázek a ukazatelů plyne navíc členským státům Evropské unie z nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 763/2008 ze dne 9. července 2008 o sčítání lidu, domů a bytů. Přípravu, organizaci, provádění a veškeré právně relevantní aspekty v České republice upravuje zákon č. [296/2009](#) Sb., o sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011, ze dne 22. června 2009 (dále jen „zákon o sčítání“). Technické otázky a podrobnosti, jako je stanovení vzorů sčítacích formulářů, specifikace a popis použití elektronického formuláře nebo vzor průkazu sčítacího komisaře, jsou blíže definovány prováděcí vyhláškou Českého statistického úřadu (dále jen „Úřad“) č. [279/2009](#) Sb., ze dne 15. září 2009.

O sčítání

Cílem sčítání je získat údaje o obyvatelstvu, jeho demografických, sociálních a ekonomických charakteristikách, o úrovni bydlení nebo o struktuře domovního a bytového fondu. Proto, aby informace byly co možná nejúplnější a prosty zkreslení, je stanoven tzv. rozhodný okamžik, kterým bude půlnoc z 25. na 26. března 2011. Veškeré údaje, které budou poskytovány, mají být vztaheny právě k tomuto rozhodnému okamžiku.

Sčítání je nastaveno jako bezvýjimečné, vztahuje se tedy na všechny fyzické osoby, ať už mají v rozhodný okamžik na území České republiky trvalý nebo přechodný pobyt nebo jsou na území pouze přítomny, aniž by měly oprávnění k pobytu, a dále na každý dům a byt, ať už je obýván či nikoli.

Údaje za fyzickou osobu poskytuje tato osoba sama; za nezletilé osoby a osoby bez způsobilosti k právním úkonům tak činí jejich zákonný zástupce, opatrovník nebo osoba odpovědná za výchovu dítěte. V případech, že není osoba schopna poskytnout údaje sama (bude se jednat o případy osob pobývajících v zařízeních sociální péče apod.), poskytne v dostupném rozsahu informace za tuto osobu správce takového zařízení. Fyzické osoby též podávají informace o bytech, které obývají. Údaje vztahující se k domům a k neobydleným bytům v obydlích domů pak poskytují vlastníci domů.

Obsah sčítání, tedy rozsah šetřených informací přesně definuje ustanovení § 6 zákona o sčítání. Pro

toto sčítání byly údaje o fyzických osobách rozděleny do dvou kategorií. Mezi povinné patří kromě identifikačních údajů také státní občanství, rodinný stav, nově bylo zařazeno registrované partnerství, bydliště, mateřský jazyk, vzdělání, údaje o dětech, ekonomické aktivitě, zaměstnání a jeho místě, informace o způsobu dopravy do zaměstnání/školy. Do zvláštní kategorie dobrovolně poskytovaných údajů byly vyčleněny národnost a náboženská víra. Informace vztahující se k bytům zahrnují opět jeho identifikaci, informace o počtech a vztazích mezi společně hospodařícími osobami, údaje o velikosti a základních charakteristikách bytu (plyn, voda, vytápění, koupelna, toaleta). Žádným způsobem není zjišťována vybavenost domácnosti ani její příjmy, respektive výdaje. Zvláštní otázka je kladena pouze na dispozici počítačem a připojení k internetu. Oproti předchozímu sčítání v roce 2001 již nejsou do šetření zařazeny položky jako telefon, automobil nebo rekreační objekt.

Povinnost poskytnout údaje

Je třeba upozornit na jednu málo zdůrazňovanou skutečnost. Byť všechna medializace nadcházejícího sčítání působí velmi vstřícně a snaží se obyvatele pozitivně motivovat k účasti na sčítání, existuje explicitně vyjádřená **povinnost všech osob požadované údaje poskytnout řádně a ve stanoveném termínu**. Poskytnuté údaje musejí být přesné a úplné.

Povinnosti fyzických osob však nejsou omezeny pouze na poskytnutí šetřených údajů, ale vztahují se též na prokázání své totožnosti sčítacímu komisaři při doručování předvyplněných formulářů nebo doručování přístupového hesla k elektronickému sčítacímu formuláři. Výslovně je stanovena i povinnost odevzdat vyplněné formuláře, což ovšem lze nahlížet jako nadbytečné, vzhledem k tomu, že pouhé vyplnění údajů do formuláře (bez jeho odevzdání) by bylo jen stěží možné považovat za „poskytnutí“ zjišťovaných údajů.

Porušení výše uvedených povinností je kvalifikováno jako přestupek fyzických osob nebo správní delikt právnických osoby. Pokud tedy fyzická osoba, která podléhá sčítání, například v rozporu se zákonem o sčítání poskytne údaje neúplné nebo nepřesné, neodevzdá/nezašle vyplněný sčítací formulář nebo pokud se obdobného jednání dopustí vlastník nebo správce domu ve vztahu k údajům jím poskytovaným, hrozí za takový přestupek pokuta do výše 10 000 Kč. Sankce v případě obdobných porušení povinností právnickými osobami pak může dosahovat až do výše 200 000 Kč.

Ochrana údajů

Velmi podstatným právním aspektem sčítání je otázka nastavení úrovně **ochrany údajů** zjišťovaných v tomto šetření a využití takto získaných údajů. Ochrana osobních údajů podle zákona č. [101/2000](#) Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o ochraně osobních údajů“) není nijak dotčena a jejich ochrana je též přímou součástí samotného zákona o sčítání. Jediným přípustným využitím získaných osobních údajů je jejich zpracování a následné použití pro statistické účely. Použití zjištěných údajů pro jiný účel, než který je připuštěn zákonem o sčítání, je zcela vyloučeno. V praxi bude nakládání s formuláři takové, že papírové formuláře budou naskenovány a ještě před samotným zpracováním anonymizovány (odstraněna budou všechna jména a rodná čísla). Po ukončení zpracování výsledků šetření budou papírové sčítací formuláře postoupeny do skartačního řízení. Obdobný bude osud formulářů elektronických, které budou také anonymizovány a následně trvale uloženy v Národním archivu. Zákon sice stanoví, že formuláře musejí být skartovány do tří let od rozhodného okamžiku, nicméně se předpokládá, že zpracování sčítání a následné zničení formulářů proběhne nejpozději do jednoho roku.

Nejslabším článkem v tomto ohledu je lidský faktor, bez kterého by však realizace jakéhokoli obdobného projektu byla v současnosti jen obtížně představitelná. Sčítání bude prováděno sčítacími komisaři, jejichž hlavním úkolem bude distribuce a sběr sčítacích formulářů ke všem povinným osobám v celé České republice, případně nezbytná asistence s jejich vyplněním (například, bude-li se

jednat o povinné osoby fyzicky nemohoucí).

Sčítacím komisařem se může stát pouze fyzická osoba starší 18 let, která je bezúhonná (tj. nebyla pravomocně odsouzena pro trestný čin spáchaný úmyslně nebo pokud se na ni hledí, jako by nebyla odsouzena), která má trvalý nebo přechodný pobyt na území České republiky, je plně způsobilá k právním úkonům a disponuje dostatečnou znalostí českého nebo menšinového jazyka (novinka, která značně usnadní průběh šetření mezi národnostními menšinami). Sčítací komisaři jsou jmenováni Úřadem, pro specifické oblasti pak příslušnými ministerstvy. Po svém jmenování obdrží každý komisař průkaz sčítacího komisaře, jehož vzor je stanoven vyhláškou Úřadu č. [279/2009](#) Sb. Tímto průkazem a svým průkazem totožnosti se komisař prokazuje při výkonu své funkce.

Komisaři jsou povinni složit slib mlčenlivosti, kterým jsou vázáni časově neomezeně, tedy i po skončení příslušných prací, a který jim ukládá zachovávat mlčenlivost jak o individuálních údajích a podmínkách jejich zpracování, tak o jakýchkoli dalších skutečnostech, které se při výkonu své působnosti dozvěděli. Podle dostupných informací bude pocházet 95% sčítacích komisařů z řad pracovníků České pošty, a.s., kteří přicházejí do styku s našimi citlivými údaji denně a měli by být v této oblasti těmi nejpovolanějšími.

Stejnou povinnost mlčenlivosti jako sčítací komisaři mají i jiné osoby, které se při provádění sčítání, následném zpracování jeho výsledků nebo v jiné souvislosti seznámí s osobními údaji povinných osob. Zvláštní pozornost bude v tomto kontextu věnována zvýšené ochraně pracovišť, kde budou vyplněné sčítací formuláře shromažďovány a zpracovávány. Na tato místa bude po celou dobu kontrolován přístup a osoby, které s osobními údaji přijdou do styku, budou podléhat evidenci.

Pokud sčítací komisař či jiná fyzická osoba, která se v souvislosti s realizací sčítání seznámila s individuálními údaji, poruší výše popsanou povinnost mlčenlivosti, dopouští se podle zákona o sčítání přestupku, za který lze uložit pokutu až do výše 100 000 Kč. Stejná sankce může být uplatněna též v případě, že sčítací komisař nezabezpečil ochranu vyplněných formulářů (a tím pádem i ochranu vyplněných údajů) před odcizením, ztrátou, poškozením nebo jejich zneužitím a také, dopustil-li se komisař jednání, kterým by ve svůj nebo cizí prospěch zneužil informace získané v souvislosti se sčítáním. Za protiprávní jednání lze však osoby postihnout nejen podle zákona o sčítání, ale též podle příslušných ustanovení zákona o ochraně osobních údajů. V takových případech může Úřad pro ochranu osobních údajů uložit v závislosti na protiprávním jednání fyzické osobě pokutu ve výši až 5 000 000 Kč a podnikající fyzické osobě nebo právnické osobě pokutu až do výše 10 000 000 Kč. V krajních případech lze uvažovat i o aplikaci ustanovení § 180 zákona č. [40/2009](#) Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Za neoprávněné nakládání s osobními údaji podle výše uvedeného ustanovení může být pachatel postižen (v závislosti na způsobené škodě a jejím rozsahu) trestem odnětím svobody na jeden rok až osm let, zákazem činnosti nebo peněžitým trestem.

Poznámka na závěr

Zákon o sčítání je zajímavým tématem nejen po stránce svého obsahu, kterému byly věnovány předcházející odstavce, ale téma k zamyšlení představuje zákon sám o sobě. Už z názvu zákona „o sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011“ je zřejmé, že se jedná o zákon „na jedno použití“.

Z historického pohledu bylo sčítání organizováno na různých bázích. Od vzniku samostatného Československa se zatím konalo osm sčítání. První československé sčítání se uskutečnilo podle zákona o sčítání lidu ze dne 8. dubna 1920, č. 256/1920 Sb., druhé sčítání v roce 1931 opět podle samostatného zákona (zákon č. 47 /1927 Sb., o sčítání lidu). Zákon z roku 1927 byl využit ještě jednou, pro sčítání v roce 1950. V dalších obdobích byl termín a obsah sčítání stanoven formou vládního usnesení. Ovšem při dalších sčítáních v letech 1961, 1980, 2001 a nyní 2011 nezůstala naše legislativa ochuzena o další přírůstky. Jednalo se o zákony o organizaci národohospodářské evidence

(zákony č. 108/1951 Sb. a č. [23/1963](#) Sb.) a při sčítáních v letech 1980 a 1991 o zákon č. [21/1971](#) Sb., o jednotné soustavě sociálně ekonomických informací a konečně při posledním sčítání v roce 2001 o zákon č. [158/1999](#) Sb., o sčítání lidu, domů a bytů v roce 2001.

Důvodová zpráva k zákonu o sčítání v roce 2011 jednoznačně obhajovala potřebu opět přijmout nový zákon a k jakékoli možnosti přijmout obecný zákon, který by byl v organizačních, technických a věcných podrobnostech prováděn předpisem nižší právní síly, se stavila odmítavě. Argumentováno bylo příliš velkými změnami, ke kterým v desetiletém období mezi jednotlivými sčítáními dochází, ať už se týkají vývoje právního řádu České republiky i Evropské Unie, struktury příslušných státních orgánů nebo technického vývoje, na které by muselo být náležitě reagováno. V tomto kontextu bylo pak jako na neefektivní poukazováno na skutečnost, že právní úprava by musela být pokaždé novelizována a legislativní proces by byl v konečném důsledku složitější, než jaký představuje prosté přijetí nového zákona.

Jistou míru oprávněnosti lze námitkám proti přijetí zákona upravujícího sčítání lidu v obecné rovině zajisté přiznat. Na druhou stranu, byť se v tomto případě nejedná o žádná monumentální legislativní díla, která přibývají „jen jednou za deset let“, je nutno poznamenat, že stejně jako každý další nadbytečný zákon přispívají k nepřehlednosti českého právního prostředí. Prospěšnost a v dané situaci i aktuální potřebnost zákona o sčítání pro rok 2011 je zřejmá. Nicméně snad by bylo ještě prospěšnější, kdyby se v této věci objevila racionální zákonodárná iniciativa a vyřešila konečně stálý přísun zákonů přiměřenou normou obecného charakteru. A to i za cenu potřeby opakovaného přijímání podzákoných norem, ke kterému však dochází i za současného stavu. Argument, že se právní řád stále mění a bylo by proto na tyto změny nutné pokaždé reagovat i změnou případného obecného zákona o sčítání, už ze své podstaty neobstojí, neboť právní prostředí se mění právě proto, že jsou kvůli nedostatkům v legislativních aktech neustále přijímány nové zákony a nikdo se nesnaží o přípravu a přijímání kvalitních zákonů, které by nebylo potřeba tak často novelizovat.

Mgr. Ing. Dominika Veselá

[Schaffer & Partner Legal, s.r.o., advokátní kancelář](#)

Gallery Myšák
Vodičkova 710/31
110 00 Praha 1

Tel.: + 420 221 506 300
Fax: + 420 221 506 301
e-mail: info@schaffer-partner.cz

Další články:

- [Bezpilotní systémy vlastní konstrukce v kategorii Specific: regulatorní požadavky a praktické aspekty](#)
- [Pacht závodu a zákaz přenechání věci třetí osobě](#)
- [Digitální důkazy z webu v soudním řízení: jak doložit, co bylo online zveřejněno?](#)
- [Nepravomocné povolení stavby a změna územního plánu](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)
- [Nejvyšší správní soud vymezuje nové hranice zneužití práva u běžných nákladů na reklamu](#)
- [Limity dohledu nad výkonem znalecké činnosti](#)
- [Stavebníci získávají od roku 2026 silnější pozici v soudních sporech o povolení stavby](#)
- [Novela zákona o spotřebitelském úvěru: zásadní regulatorní přelom, který změní finanční trh i praxi poskytovatelů spotřebitelských úvěrů](#)
- [Regulace cen taxislužby v roce 2026: co se mění a jaké mají obce možnosti?](#)
- [Jaké klíčové změny přináší návrh novely stavebního zákona?](#)